

ቅልውላው ሶማልያ

ታሪካዊ ዕምቄቱ፡ ፖለቲካዊ ምዕባለኡን መጻኢ አንፈቱን

ዶ/ር አሕመድ ሓሰን ድሕሊ

መቐደም ብሔላሚን መሓመድ ሰዒድ ጸሐፊ ህዝባዊ ግንባር ንደምክራሲን ፍትሕን ትርጉም - ዑቕባሳሌ መሓሪ (ወደ ቐሺ) አርትስት - በረኸት ጳውሎስ

መቐደም

ብሔላሚን መሓመድ ሰዒድ

ጸሐፊ ህዝባዊ ግንባር ንደምክራሲን ፍትሕን

“ሽግር ሶማልያ” ታሪካዊ ዕምቄቱ ፖለቲካዊ ምዕባለኡን መጻኢ አንፈቱን አብ ትሕቲ ዚብል ኣርእስቲ ብዶክተር ሓው አሕመድ ሓሰን ድሕሊ ዝተዳለወት መጽሓፍ፡ ንህሉው ፖለቲካዊ ሽግር ሶማልያ ከም ስርዓትን ህዝብን ብጽቡቕ እተንጸባርቕ መጽናዕታዊት ጽሕፍቲ እያ። እዛ መጽሓፍ ዚኣ ነቲ ፖለቲካዊ ስርዓት ጥራይ ዘይኮነ፡ ንኲለን ማሕበራውያን ጉጅለታት ሶማልያ ብዘይኣፈላላይ ከሳቂ ዝጸንሐ ፖለቲካዊ ሽግር እውን እተተኩር’ያ።

ከምቲ ሓው ድሕሊ ብዕምቄት ዝገለጸ፡ እቲ ብመራሕቲ እንዳታትን ቀቢላታትን ዚንቃሳቕስን ዚሳወርን ዝነበረ ፖለቲካዊ ሽግር፡ ኣብ መነባብሮ ህዝቢ ሶማልያ ኣሉታዊ ጽልዋ ኣሰዒቡ’ዩ። ዕላማኡ ድማ ንማሕበራውን ቀቢላውን ኣቃውማ ብምምዝማዝ፡ ንረብሓ ዝተውሰኑ ጉጅለታትን ደርብታትን ንምግልጋልን ንምርግጋጽን’ዩ ነይሩ።

ንሕና ኤርትራውያን፡ ህዝቢ ሶማሊያ ብሰንክቲ ሽግር ዘጋጠሞ ጸገም፡ አዚና ጉሁያት ኢና። ንሂና ኸአ ምስ ሓው ህዝቢ ሶማሊያ ዘተኣሳስረና፡ ንሕውነታዊ ምድግጋፍና ዘንጸባርቕዮ። ግዳማውያን ሓይልታት፡ ንእንዳታትን ቀቢላታትን ሶማሊያ ንምዕናው ኪኸተልዎ ዝጸንሑ ፖሊሲታት፡ ምረት ከም ዚስመዓናውን ዚገልጽዮ።

ንኤርትራን ሶማሊያን ዘተኣሳስር ረጅሒታት ብዙሕዮ። ኣብ መንጎ ኸልቲአም ወገናት ዘሎ ምድንጋጽ መሰረታዊ መበገሲታቱ ካብዞም ዚስዕቡ ረጅሒታትን ምኸንያታትን ይብገስ።

ህዝብን መንግስትን ሶማሊያ ንፍትሓውነት ጉዳይ ኤርትራን ሕጋውነት ናይቲ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ዝሓለፈ ሰላሳ ዓመታት ዘካየዱ ዕጥቃዊ ቻልስን ምሉእ ብምሉእ ብምእማን፡ ኣብ ጎኒ ሰውራ ኤርትራ ደው ብምባሎም፡

ንህዝብታት ኤርትራን ሶማሊያን ቡዩም ብመግዛእቲ ኢጣልያን ብሪጣንያን ዚውክሉ ዝነበሩ ሓይልታት መግዛእቲ ኤውሮጳ ዚወርዶም ዝነበረ ግፍዒ ሓደ ብምንባሩ፡

ናብ መሬት ህዝብታት ኤርትራን ሶማሊያን ዝቐንፀ ናይ መራሕቲ መንግስታት ኢትዮጵያ ናይ ምስፍሕፋሕን ምግባትን ሜላ ብምምካቶም፡ . . . እዩ።

ህዝቢ ሶማሊያ ከሕልፎ ዝጸንሐ ፖለቲካዊ ሽግር፡ ካብ ክውንነታዊ ሓቂ ብምብጋስ ኪጥመት እንከሎ፡ ብቐጥታ ስርዓት ጀነራል መሓመድ ስያድ ባረ ዝፈጠሮ ዘይኮነስ፡ ካብቲ ኣብ ሕብረተ ሰብ ሶማሊያ እንዳውን ቀቢላውን ዝምድናታት ዝደልደለሉን ጽልዋ ዘሕደረሉን እዋን ጀሚሩ ዝተፈጥረ ፖለቲካዊ ሽግር ምጻኑ ምግንዛብ ይከኣል። ስርዓት ፕረዚደንት ስያድ ባረ ኣብ ጥቅምቲ 1969 ዓ.ም. ንመንግስቲ ኣሰይድ ዓብዲረሺድ ሸርማርከ ዓልዩ ዝመጸኳ እንተኾነ፡ ዘመናዊ ሕብረተ ሰብ ንምፍጣር ቅኑዕ ዚብሎ ስጉምትታት ይወስድ ነይሩዮ። ኣብ መስርሕ ምዕባለ ሕብረተ ሰብ ሶማሊያ ኣዎንታዊ ውጽኢት ዝነበሮ፡ ኣብ ቊጠባውን ማሕበራውን መነባብሮን ባህላዊ መዳያትን ብዙሕ ለውጥታት ገይሩዮ።

እንተኾነ እዚ ለውጥታት'ዚ ኣብ ፖለቲካውን ማሕበራውን ክወንኹት ሶማሊያ ምድንጋር ፈጠሩ። እቲ ስርዓት ብዘተኸተሎ ሜላ፡ ኣብ ሕብረት ሰብ ሶማሊያ እንዳውን ቀቢላውን ፍልልያት ኣግዲዱ፤ ኣብ ማሕበራውን ፖለቲካውን ኩነታት እታ ሃገር ግጉይ ፖሊሲታት ኣተግቢሩ። ብተወሳኺ ኣብ ትካላት መንግስቲ ብልሽውና ንኺሰፍንን ኣብ ቀቢላዊ ኣረኣኢያ ዝተሰረተ ሓድሕዳዊ ግጭት ንኺውላዕን ጠንቂ

ዝኾነ ተገላባጢ ቅጥጣዊ ፖሊሲ ተኸተሉ። ኣብ ሰሜንን ደቡብን ንኪፍለዩን ንመሰል ርእሰ ውሳኔን ዝሓተቱ ዕጡቓት ተቓዋሞቲ ተጠቓቓም። ሕጋዊ ጠለብ ህዝቢ ሶማሊያን ተቓዋሞቲ ሓይልታቱን ድማ ግዳይ ናይ'ቶም ንመሬት ሶማሊያ ዚብህጉ፡ ክሳብ 2018 ቡብኡብረ ኣብ ስልጣን ዝመጹ ስርዓታት ኢትዮጵያ ኮይኑ ጸኒሑ።

ኤርትራ ካብ ጽባሕ ሓርነታ ጀሚራ፡ ካብ'ቲ ምስ ሓው ህዝቢ ሶማሊያ ዘሎዎ ምድንጋጽን ምድግጋፍን፡ ምስ ኩሎም ፖለቲካውያን ሓይልታትን ኣገደስቲ ውልቀ ሰባትን ሶማሊያ፡ ካብ ዘሎዎ ጽቡቕ ዝምድና ተበጊሳ፡ ኩሎም ሶማላውያን ወገናት፡ ንዝኾነ ይኹን ኣብ ውሽጣዊ ጉዳይ ሶማሊያ ጣልቃ ኪመልስ ዚደሊ ኣካል ዕድል ከይሃቡ፡ ውሽጣዊ ፖለቲካዊ ሽግራቶም ባዕላቶም ምእንቲ ኪፈትሑ፡ ክሳብ እዞን ዚይተቐጠበ ጸዕሪ ኣካይዳ። እቲ ዕላማ ኸኣ ነቲ ብሰንኪ እንዳውን ቀቢላውን ሽግር ዝላኡሎኡ ማሕበራዊ ምትእስሳር ሶማሊያ ንምዕቃብን፡ ንድሌት ቅሳነትን ክቡር ህይወትን ህዝቢ ሶማሊያ ዘኸብር ሃገራዊ መንግስቲ ንምፍጣርንዩ።

እንተኾነ ጸዕሪ ኤርትራ፡ ብእንዳታትን ቀቢላታትን ዝተፈጥረ ውሽጣዊ ግርጭት፡ ብስም ሞንጎኻነት ንረብሓኦም ዝተዋሰኑ ወገናት፡ ከምኡ'ውን ብሰንኪ ግዳማውያን ሓይልታት፡ ብቐንዱ ድማ ዘይዕወት ምትእትታው ው.ሕ. ሃገራት ኪሰምር ኣይከኣለን።

እዛ መጽሓፍ ዚኣ ዕቲብ መጽናዕቲ ዝተኻየደላ'ያ። እቶም ኣብ ጉዳይ ሶማሊያ ዚግደሱ ወገናት ንዘቐርብዎ ሕቶታትን ዚጥይቑዎ መብርሂታትን መልሲ ኣብ ምሃቦም ብዙሕ ክትሕግዝ ትኸእል'ያ። ደራሲ ምስ ዝኾነት ትኹን ፖለቲካዊት ውድብ ሶማሊያ ጸግዒ ከይሓዘ፡ ኣብ ክወንነት ዝተዋርኩስ መጽናዕታዊ ጽሑፍ ኣቐሪቡ። እዚ ብኤርትራዊ ተመራማሪ፡ ዶክተር ኣሕመድ ሓሰን ድሕሊ ዝተገብረ ዚምስገን ተሳትፎን ዝቐረበ እዋናዊ ታሪኻዊ ፍጻመን ጠንቅታቱን፡ ዝቐረበ እማመን ንፖለቲካዊ ሽግር ሶማሊያ ናይ ብሓቂ መፍትሒ ኣብ ምርካብ ከም ዚሕግዝ ርግጽዩ።

ኣስመራ መስከረም 2020

ሓበሬታ ንኣንባቢቲ

ጠቐላሊ ትሕዝቶ እዛ መጽሓፍ እዚኣ፡ ካብ ዝመጽእ ዘሎ ሰሙን ጀሚሩ፡ ኣብ'ዚ መርበብ ሓበሬታዚ ቡብምዕራፍ ክወጽእ ከም ዝኾነ ንሕብር።